Študijska Knjižnica
via Geppa, 9
Ts 312

Obnovlje štev. 15 (3. - Trst - 3. avgusta 1962 30 lir Spediz. in abb. post. - Gruppo I

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Ob razpustu NSZ

Resolucija Avtonomne tržaške federacije KPI

Objavljamo resolucijo, ki sta jo v zvezi z razpustom Neodvisne socialistične zveze sprejela Federalni komite in Federalna kontrolna komisija Avtonomne tržaške federacije KPI.

Federalni komite in Federalna kontrolna komisija Avtonomne tržaške Federacije KPI sta se sestala, da izrazita svoje mnenje o razpustitvi Neodvisne socialistične zveze. Sestanku je predsedoval sekretar Federacije tovariš Paolo Sema, uvodni referat pa je podal tovariš Davide Pescatori. V diskusijo so posegli skoro vsi prisotni, ki so ob koncu odobrili sledeče zaključke:

Čeprav je odločitev NSZ, da razpusti svojo organizacijo, izzvala splošno presenečenje, moramo to dejstvo sprejeti kot pozitivno, kajti NSZ je že dolgo predstavljala politični anahronizem.

Tržaška Federacija KPI je pravilno postopala, ko se ni vmešavala v notranje zadeve te organizacije, s katero je v zadnjem času imela prisrčne odnose in, da ni uplivala na način njene razpustitve in na zadržanje njenih pristašev.

Politični nasprotniki in njihov tisk so delali najrazličnejše zaključke v zvezi z nameravanim razpustom in posledicami. Izražali so celo mnenje, da bo pristop članov in voditeljev NSZ v tržaško federacijo PSI predstavljal poraz za KPI. Toda tržaški komunisti z zadovoljstvom gledajo na učvrstitev tržaške socialistične federacije, s katero so vedno imeli prijateljske stike in s katero jih je vselej družila solidarnost v bojih za zaščito delavcev in ekonomskih koristi prebivavstva.

V zvezi s posledicami razpustitve NSZ v političnem življenju našega mesta, so med živahnimi notranjimi razpravami prišla do izraza najrazličnejša mneja. Zato sta Federalni komite in Federalna kontrolna komisija smatrala za umestno, da se diskusija nadaljuje v sekcijskem merilu, ko bo ta končana pa bodo sklicani vodilni organi in razširjeni aktiv Federacije za povleček zaključkov mnenj in za sprejem dokončne odločitve o zadevi.

Sedanje naloge komunistov

Po zaključku diskusije o vprašanju, ki je bilo na dnevnem redu sta Federalni komite in Federalna kontrolna komisija podčrtala potrebo po okrepitvi delovanja za pripravo volivne kampanje, ki se bo začela v Trstu prihodnjega oktobra in sta sklenila, da pozoveta vse sekcije in celice, vse tovarišice in tovariše, naj vse svoje napore osredotočijo v korist tekočih delavskih bojev v Trstu in v deželi, zato da se bo kampanja za tisk, ki je že dosegla prve uspehe s pridobitvijo nacionalne nagrade, avtomobila «500», nadaljevala in se zaključila z novimi uspehi na področju širjenja tiska in zbiranja prispevkov za tiskovni sklad, in zato, da bo bližnja volivna kampanja vsestransko najbolje organizirana.

Končno sta Federalni komite in Federalna kontrolna komisija z zadovoljstvom sprejela na znanje vest, da bo tovariš Paolo Sema s 15. avgustom ponovno začel delovati kot sekretar Federacije.

Resolucija NSZ

Na občnem zboru NSZ, ki je bil v nedeljo v Trstu pa je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija:

Občni zbor NSZ je povzel zaključke široke in živahne razprave med člani gibanja na podlagi vprašanj današnjega dnevnega reda.

Upošteval je vzroke kratke, toda važne in tudi dramatične zgodovine NSZ, vzroke njene politično-ideološke in socialne borbe, njenega vztrajnega delovanja za popolno narodnostno enakopravnost Slovencev v Italiji in

ugotovil, da so temeljni razlogi in smotri, zaradi katerih je NSZ nastala, v veliki meri preživeli zaradi velikih mednarodnih in domačih dogodkov.

Na podlagi poročila, ocenitve in končnih predlogov izvršnega odbora NSZ ter ob upoštevanju argumentov, ki so prišli do izraza v razpravi na današnjem zborovanju, se občni zbor zaveda svoje odgovornosti, in v političnem prepričanju, da tudi sedaj ravna v splošnem interesu delavskega razreda in da solidno prispeva k stvari delavcev Trsta in dežele, ter v prepričanju, da je to v skladu s težnjami po enotnosti delavskega gibanja kot tudi da se s tem prispeva k borbi za napredek delavstva in socializma,

sklene zaključiti svojo organizirano politično aktivnost in se zaradi tega Neodvisna socialistična zveza razpusti.

Občni zbor tolmači razredni in demokratični čut ter zavest članov in simpatizerjev NSZ o nujnosti njihove aktivne udeležbe pri socialnih borbah;

upošteval je vse, kar se je aktivnega dogajalo in se dogaja v krajevnem, deželnem in vsedržavnem levičarskem gibanju, kakor je tudi upošteval pozive odgovornih organov tukajšnjih delavskih strank Neodvisni socialistični zvezi in njenim pristašem.

Zato vabi vse tovariše in simpatizerje gibanja, naj se vključijo v eno ali drugo od dveh

(Nadaljevanje na 6. strani)

FESTIVAL "DELA"

DOLINA, 4. - 5. - 6. avgusta

Program:

Sobota 4. avgusta:

ob 18. uri - otvoritev

ob 20. uri - kulturno-zabavna prireditev ansambla **"VESELI RUDARJI" iz Trbovelj**

Nedelja 5. avgusta:

ob 15. uri - otvoritev

ob 16. uri - nastop mladinske folklorne skupine iz Barkovelj, pevsko-glasbene skupine iz Podlonjerja in glasbene skupine iz Boljunca, ki bo izvajala slovenske narodne in umetne pesmi. Sodelovala bosta tudi komika Vane in Drejče. Sledi

KONCERT

pevskih zborov iz Križa, Padrič-Boršta, Proseka-Kontovela in ansambla **„Veseli rudarji"**

Govorila bosta:

posl. Vittorio Vidali in dr. Karel Šiškovič

Predsedoval bo župan Dušan Lovriha

V soboto, nedeljo in ponedeljek od 20,30. do 24. ure

PLES

ob spremljavi orkestra "Veseli rudarji"

Udeležite se polnoštevilno!

Gorica:

Vladne stranke in problemi Slovencev

Krščanska demokracija ni nikoli kazala dobre volje za demokratično reševanje problemov slovenske narodne manjšine. Dokazov za to je nešteto. V podkrepitev te trditve je dovolj ako ugotovimo, da v vseh povojnih letih niso demokristjanske vlade našle časa za uresničevanje določil 6. ustavnega člena, da so še vedno v veljavi fašistični raznarodovalni zakoni, da so protesti in predlogi levičarskih sil vedno naleteli na gluha demokristjanska ušesa.

Žal, tudi sedanja sredinsko-levičarska vlada ne kaže razumevanja za reševanje problemov slovenske narodne manjšine. To je prišlo do izraza tudi med nedavno parlamentarno razpravo o posebnem statutu dežele Furlanija-Julijska krajina. Predloge levičarskih sil so demokristjani in njihovi vladni zavezniki odbili. Sprejeta je bila taka formula posebnega statuta, ki v bistvu ne predvideva dejanske spremembe obstoječega položaja.

In vendar, ako je res — in je res — da ni resnične demokracije brez priznavanja narodnostnih pravic je ravnanje z etnično manjšino preizkusni kamen tudi za demokratično obnovo in za sedanjo vladno večino.

V naši deželi in v naših pokrajinah ni mogoče govoriti o preokretu na levo ako sedanji vodilni razred bistveno ne spremeni svojega zadržanja do Slovencev in do njihovih narodnostnih problemov, ako se tudi v tem pogledu ne izvajata duh in črka republiške ustave.

Pred demokristjane in pred njihove zaveznike se postavlja nujen problem. Gre za spoštovanje in izvajanje določil zakona za slovenske šole. Med drugim ta zakon v svojem 9. členu določa, da mora minister za javno šolstvo v teku 6 mesecev po odobritvi šolskega zakona razpisati mesta za učno osebje omenjenih šol. Kljub temu, da je minilo že več kot 6 mesecev od zapadlosti omenjenega roka se to določilo še ne izvaja. Nič niso pomagali protesti, niti dvodnevna protestna stavka goriških šolnikov. Niti intervencija poslanca Marangoneja ni imela zaželjenega učinka. Zato so komunistični poslanci Roffi, Vidali, Franco in Beltrame napravili nov korak in 25. julija postavili ministru za javno šolstvo vprašanje, v katerem zahtevajo, naj se nemudoma napravi konec obžalovanja vrednemu neupoštevanju zakona za slovensko šolstvo, kajti to neupoštevanje škoduje prestižu italijanske demokratične republike. To velja še posebej v trenutku ko se ustanavlja dežela in ko so etnične manjšine pripravljene sodelovati za razvoj dežele. Zato se mo-

C. I.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Konferenca komunistov iz Nadiških dolin

Prejšnjo nedeljo je bila v St. Petru ob Nadiži konferenca komunistov iz Nadiških dolin. Konferenca je zelo dobro uspela. Poleg članov, ki so prišli iz vseh okoliških krajev, so bili na konferenci tudi številni simpatizerji.

Zasedanju je predsedoval arhitekt Manzini, uvodni referat pa je podal prof. Paolo Petrig. Ta je med drugim podčrtal da ima konferenca namen preučiti položaj in nakazati smernice za njegovo sanacijo. Nadalje je govornik razpravljal o vprašanjih, ki so v zvezi z ustanavljanjem samoupravne dežele Furlanija-Julijska krajina in poudaril, da so v akcijah za deželo prav komunisti dali zelo velik doprinos. Podčrtal je tudi, da tiste sile, ki nasprotujejo deželi, nasprotujejo obenem tudi priznanju pravic Slovencev. Na konferenci je govoril tudi tov. Izidor Predan. Orisal je hudo ekonomsko krizo, ki vlada zlasti v Benečiji. Nadalje je govoril o izseljevanju domačega prebivavstva, ki je prisiljeno iskati zaslužek drugod po svetu.

Zaključno besedo je imel sekretar videmske federacije KPI Baracetti. Med drugim je razpravljal o problemih, ki se tičejo slovenske narodne manjšine. Poudaril je, da so prebivavci Benečije lojalni državljani italijanske republike in da kot taki imajo vse pravice do svojega materinega jezika.

Na konferenci je bila sprejeta tudi resolucija.

Ker so problemi, o katerih so razpravljali na tej konferenci zelo važni in ker so ti problemi zapopadeni tudi v resoluciji, se bomo k njim še povrnili.

POLITIKA

FRANCIJA in SZ sta normalizirali diplomatske odnose. Kot je znano je prišlo potem, ko je SZ priznala začasno alžirsko vlado, tedaj, ko je bila še v tujini, do nenormalnih odnosov med obema omenjenima državama. Tedaj je francoska vlada zahtevala odhod sovjetskega veleposlanika iz Pariza, svojega veleposlanika v Moskvi pa je odpoklicala.

Po nedavni rešitvi alžirskega vprašanja so se stvari bistveno spremenile in ni več razloga za nadaljevanje nenormalnih diplomatskih odnosov med obema državama. Zato se je pretekli teden sovjetski veleposlanik Vinogradov vrnil v Pariz. Ta je po prihodu v francosko prestolnico izrazil prepričanje, da bo normalizacija odnosov med obema državama omogočila, da se bodo odnosi nadalje razvijali na podlagi urejanja vseh spornih vprašanj po miroljubni poti.

✶

ANGLEŠKI LABURISTI so zahtevali, naj konservativna vlada, ki ji načeluje Mac Millan odstopi in naj se razpišejo nove parlamentarne volitve. Zahteva je bila postavljena na glasovanje. Večina v parlamentu je zavrnila predlog laburistične opozicije. Kljub temu, da je Mc Millan dobil zaupnico pa je na Angleškem zelo razširjeno mnenje, da se bo stari državnik moral umakniti s svojega mesta ter ga prepustiti mlajšemu državniku. Vodja opozicije Geitskel je mnenja, da je Mac Millan nevarno osamljen.

✶

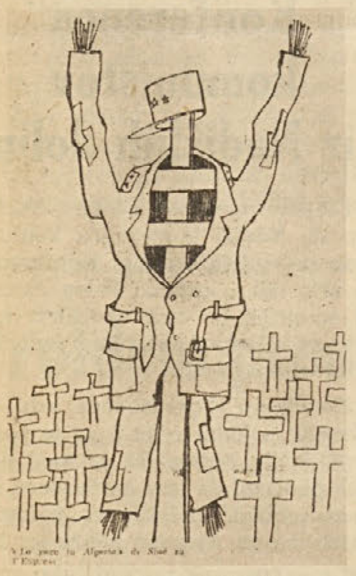

«Mir v Alžiriji»
(Express)

✶

VARNOSTNI SVET je priporočil sprejem novih afriških držav Ruande in Burundija v Organizacijo združenih narodov. Za predlog so glasovale vse članice VS.

★

V SANTIAGO DE CUBA je ob deveti obletnici revolucije govoril premier Fidel Castro, ki je izjavil, da ZDA niso opustile svojih agresivnih naklepov zoper Kubo. Pripomnil je, da ZDA drže pomorsko oporišče Guantanamo proti volji kubanskega ljudstva in ga izkoriščajo za vtihotapljanje protirevolucionarjev.

Castro je v svojem govoru pozval vse revolucionarje, naj onemogočijo peto kolono, ki si prizadeva izrabiti trenutne gospodarske težave v državi. Pozval je tudi vse delavce, naj več proizvajajo, ker «ne moremo biti vedno odvisni od pomoči iz tujine ampak moramo ustvariti svoje lastno bogastvo».

Aktualni problemi

Solidarnost s španskim ljudstvom

Po prihodu Franca na oblast se je po vsem svetu povečala solidarnost s Španskim ljudstvom. Ta solidarnost je dobila še večji poudarek v zadnjih letih. Toda kljub temu je v španskih zaporih še vedno zaprtih mnogo antifašistov in demokratov, na tisoče pa jih živi v izgnanstvu. Samo v Burgosu je zaprtih 468 političnih jetnikov, ki so bili obsojeni skupno na 11.403 let ječe. 76 jetnikov je zaprtih že več kot 20 let. Na stotine antifašistov je zaprtih tudi v Bilbau, Madridu, Barceloni, Oviedu, Sevili, Malagi, Granadi, Valenci in drugod.

Španska zakonodaja, ki je «legalizirala» nastope proti antifašistom, je stopila v veljavo 28. julija 1936. Tistega dne je diktator Franco uvedel preki sod za vse, «ki kakorkoli nasprotujejo vladajočemu režimu ali pa so ostali zvesti zakoniti in na svobodnih volitvah izvoljeni španski republikanski vladi.» Preki sod dovoljuje tudi usmrtitev političnih jetnikov. In na njegovi osnovi je bil ustreljen tudi Federico Garcia Lorca.

Zakon, ki je bil uveden 2. marca 1943 je še bolj poostril in «legaliziral» odlok z dne 28. julija 1936. Ta zakon smatra za upornike proti državi vse tiste, ki kakor koli nasprotujejo obstoječi državni ureditvi, se udeležujejo konferenc, sestankov ali manifestacij, nadalje tiste, ki organizirajo protestne, stavke, delavske sestanke in podobna dejanje ali ki se teh udeležujejo. Ta zakon daje možnost vojaškim sodiščem, da sodijo državljane, ki so «zagrešili» zgoraj navedena dejanja. Zato po tem zakonu obtoženci nimajo nobene pravice do obrambe.

4. junija 1960 so katalanški odvetniki opozorili predsednika sodišča v Barceloni na zlorabe, ki jih počenja policijska oblast. Opozorili so na dejstvo, da policija izvaja stanovanjske preiskave brez pooblastila sod-

(Nadaljevanje na 4. strani)

oooooooooooooooooooooooooooooo

Apel italijanskega komiteja za Španijo

ITALIJANSKI nacionalni komite za svobodo španskega naroda je ob priliki obletnice začetka španske državljanske vojne naslovil na italijanske antifašiste in demokrate posebno poslanico, v kateri opozarja, da je Franco s svojo vojaško kliko pred 26 leti v juliju začel upor proti španski demokratični republiki. Italijanski komite za svobodo španskega naroda z najostrejšimi besedami obtožuje Francov fašistični režim in poziva Italijane iz vseh političnih gibanj, naj na konkreten način izrazijo solidarnost z bojem španskega ljudstva. «Vsi si moramo prizadevati za to, da se v Španijo vrne demokracija in da ostanejo vrata evropskih in mednarodnih demokratičnih organizacij za vedno zaprta Francovi Španiji», končuje poslanica.

10 let ZAR

ZAR je pretekli teden svečano proslavila 10-letnico egiptovske revolucije. Predsednik Naser je imel za to priliko v Kairu govor pred približno pol milijona poslušavci. Govoril je o silah, ki so sprožile revolucijo, o velikih spremembah, ki jih je doživela dežela v 10 letih in o smernicah nadaljnjega razvoja. Poudaril je, da so bila z revolucijo uresničena dolgoletna stremljenja ljudstva po svobodi in neodvisnosti ter izgradnji družbe na novih temeljih. Ob tej priliki je Naser govoril tudi o odnosih z drugimi arabskimi deželami. Med drugim je dejal, da so reakcionarni oblastniki Jordana za politiko nevtralnosti samo na papirju, drugače pa se boje takšnih vplivov, kakršnega je imelo revolucionarno gibanje v Egiptu. Prav zato ti oblastniki še danes kujejo zarote proti ZAR. Podobno je komentiral tudi odnose s Sirijo. Med drugim je dejal, da če bi se ponovilo leto 1958, ko sta se Egipt in Sirija združila na željo obeh narodov, bi ZAR sprejela ponovno združitev kljub lanskoletni odcepitvi od združene republike. Dejal je tudi, da je sirska armada borbena in protireakcionarna ter protiimperialistično usmerjena, kar je porok, da bodo ljudske sile tudi v Siriji končno zmagale.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

23 let Francovega režima

Polom tudi na socialnem torišču

Nekega letošnjega aprilskega dne so rudarji premogovnika v asturskem bazenu, ki mu pravijo «La Nicolasa», pritegnili pozornost redkih špancev, ki so kljub cenzuri obveščeni o dogodkih: rudarji so bili namreč podpisali kolektivno delovno pogodbo, toda vodstvo podjetja ni upoštevalo določil tega sporazuma in tedenska mezda je bila enaka ali pa celo nižja od tiste, ki so jo dobivali pred podpisom pogodbe. 17. aprila so rudarji iz «La Nicolase» sklenili, da bodo začeli stavkati.

To je nekaj zares nenavadnega, zakaj stavkati je prepovedano in po španskem kazenskem zakonu kaznivo. Kljub temu pa so v deželi Baskijcev letos izbruhnile še druge stavke, prav tako pa tudi v ladjedelnicah v Kartageni, v madridskih kovinskih tovarnah in v jeklarnah v Saguntu ; stavkajoči so se sklicevali na kolektivne pogodbe in terjali minimalne mezde, ki so jim jih zagotavljale te pogodbe: od 120 do 160 pezet na dan.

Vodstvo rudnika «La Nicolasa» je sodilo, da bo vsa zadeva hitro opravljena, če bo nekaj delavcev odpustilo. To je bila huda napaka! V 24 urah so bila naselja v premogovnem bazenu preplavljena z letaki, ki so pozivali na stavko: ti pozivi so brž dosegli kraje Mieres, Turon, Sama, La Felguera, Pola, Sotrobio in še druge. Tako je v ponedeljek 23. aprila stavka omrtvičila rudnike v Allerju, Candalu in Nalonu, se pravi 25 odstotkov asturskih premogovnikov.

Stavkalo je 60.000 delavcev, ki so zahtevali minimalno mezdo 157 pezet; to pa je vznemirilo oblasti. Uradni krogi v Madridu so spoznali, da so v hudi stiski. Že prej so bili poslali v Asturijo dodatne sile oborožene policije; toda v ponedeljek 23. maja je vlada spoznala, da jo je zadel hud udarec prav v trenutku, ko si je prizadevala zakriti svoj totalitarizem, da bi laže pristopila k «kupnemu trgu», in da bo ta stavka imela zanjo neprijetne politične posledice. Zaradi tega je vlada sklenila izvesti ukrepe: najprej so v Asturijo poslali dva «tercios» (bataljona) civilne garde, nekaj brigad politične policije in še druge okrepitve. Na drugi strani so svetovali civilnemu guvernerju v Asturiji, naj dela v rokavicah, vendar pa naj aretira «voditelje»; hkrati je sindikalna organizacija pripravila potovanje asturskih «sindikalistov» v Madrid, kjer naj bi z ministrom za delo sklenili poravnavo, v Asturijo pa je poslala svojega vicesekretarja Marcosa Chacona.

Cenzura ni spregledala niti besedice o stavki, ki bi utegnila iziti v tisku ali po radiu, kljub temu da so po Madridu krožili letaki in novice so se naglo širile od ust do ust.

Med 23. in 29. aprilom je stavka omrtvičila vse rudnike v Asturiji; razmahnila se je tudi na zelo pomembno tovarno «Duro-Felguera» ter zajela nekatera podjetja v Oviedu, kjer je guverner skušal z laskanjem pridobiti naklonjenost žena stavkajočih delavcev. Vsako jutro so se rudarji sicer zglasili v rudniku, vzeli so svetilke in se spustili v jaške; to pa je bilo le simbolično dejanje, zakaj čez četrt ure, so se vrnili na površje, odložili svetilke in odšli. Konec tedna je vodstvo rudnikov prepovedalo to zgolj simbolično odhajanje v rudnik. Nihče ni več delal, toda rudarske družine so še naprej smele kupovati na up v delavskem ekonomatu; toda sredi tedna so podjetja v sporazumu z vlado odvzela delavcem nakaznice za ekonomate. Od tega trenutka je nad asturskimi ognjišči strašila lakota; brez blagajne samopomoči so stavkajoči začutili, da so dobili sunek z nožem v hrbet in vladni agenti so laže vplivali na omahujoče.

Kaj so trdili delodajavci? Predvsem pritožbo: izkop premoga je upadal. V Evropi nakopljejo preveč premoga, vrhu tega pa španski premog ni najboljše kakovosti. Poleg tega pa je težko zboljšati proizvodnjo, kajti orodje in naprave so zastarele.

Španska vlada je 27. aprila ugodila zahtevam delodajavcev in obljubila, da bo odobrila povečano ceno za premog (50 pezet za tono), da bi tako omogočila delno zvišanje mezd.

Medtem ko so se v Madridu nadaljevala pogajanja in je policija v Asturiji aretirala kakih petdeset delavcev, obtoženih, da «so podžigali ljudi k stavki» in da «so razširjali komunistične letake», so se v drugih pokrajinah pokazala prva znamenja solidarnosti: v Bilbau je v četrtek 26. aprila nehalo delati 2.500 metalurških delavcev podjetja «Basconia», v svinčevih rudnikih v Lineresu (Andaluzija) pa se je širila stavkovna agitacija, čeprav so aretirali nekaj rudarjev in so v kraj poslali dodatne policijske sile.

Vse je kazalo, da so delavci organizirani in pripravljeni nadaljevati boj, dasiravno so razglašali — kar je povsem razumljivo — da gre za ekonomsko stavko. Pripomniti pa velja, da je prav to pojasnilo razširjala vlada.

30. aprila se delavci niso hoteli vrniti na delo, pri čemer so izjavili, da se nikakor ne morejo zadovoljiti samo z meglenimi obljubami; da je njihovim zahtevam zares ugodeno, so hoteli videti odlok ali razglas, ki naj bi ga objavil «Uradni list». Od tega trenutka je stavka postala preskušnja moči in kljub svojemu ekonomskemu izvoru ni bilo več mogoče zanikati njene politične vsebine.

V drugem tednu stavkanja so se razmahnile solidarnostne stavke in stavke za minimalne mezde, ki so zajele vsa delavska središča države (razen Katalonije). 8. maja je prenehalo delati 3.000 delavcev «Pomožne železniške družbe». V Beasainu so prav ti delavci več tednov stavkali že pozimi, prav tako je izbruhnila stavka v ladjedelnicah Euscualduna v Bilbau. Naslednjega dne so se stavki pridružili delavci podjetja «Dow Chemical» in jeklarne .Echevarri», tako da je v Bilbau stavkalo čez 15.000 delavcev, vrhu tega je stavkovno gibanje zajelo tudi tamkajšnje plavže. Na jugu države je začelo stavkati 5.000 rudarjev premogovnika Penarrova in 2.200 rudarjev rudnika v Linares, prav tako pa je stavka zajela tudi več obratov jeklarn Sagunto (v Valenciji). Zdaj že ni bilo več nobenega dvoma, da gre za povezano in dobro organizirano gibanje. V Leonu, je začelo stavkati 5.000 rudarjev. Skromne ocene pravijo, da je število stavkajočih doseglo 100.000. Zbegana vlada je takrat pokazala svoj obraz in razglasila izredno stanje v Asturiji in še v dveh baskovskih provincah v Vizcaji in Guipozcoji; v tamkajšnjih vojašnicah je vlada zbrala civilno gardo in oboroženo policijo hkrati pa je v rudarske bazene poslala nove okrepitve. Ministrstvo za informacije je sporočilo tisku, da so «nenormalne delovne razmere» posledica «ukazov, ki so prišli iz tujine». V tem času pa je več kot tisoč študentov kljubovalo policiji v Madridu in demonstriralo po ulicah.

Ne glede na uspeh tega stavkovnega gibanja, je predvsem pomembno, da se je sploh dogodilo v povojni Španiji. To je dokaz, da je režim doživel popoln neuspeh tudi na socialnem torišču in da so opozicijske organizacije s težavnim, vendar pa junaškim delom požele uspeh.

Triindvajset let je tega, kar je bila španska republika zatrta v krvi, toda mlado pokolenje, asturski, baskijski in andaluški delavci pa madridski študentje dan na dan vpijejo in mečejo generalom v obraz dokaze, da so bili sicer premagani, da se pa zaradi tega niso spreobrnili.

Poslanec Gian Carlo Pajetta o pravicah Slovencev v Italiji

V rimski poslanski zbornici se je pred kratkim končala razprava o ustavnem zakonu za deželo s posebnim statutom Furlanija-Julijska krajina. Ustavni zakon je bil sprejet z veliko večino glasov. Oktobra bo o njem razpravljal še senat. Ker gre za ustavni zakon ga bo morala še enkrat izglasovati poslanska zbornica in nato še enkrat tudi senat. Kot je znano so desničarske skupine v poslanski zbornici na razne načine skušale onemogočiti sprejem zakona. V borbi proti deželi — in še posebej proti priznanju pravic Slovencem — so prednjačili fašisti. Demokristjani in druge sredinske skupine so popuščali pred pritiskom fašistov. Če bi bila samo od njih odvisna odobritev zakona, bi do te odobritve prav gotovo ne prišlo. Tudi v tem primeru je bila levica odločivni činitelj. Zlasti komunistični parlamentarci so vodili odločno borbo za deželo s posebnim statutom in za priznanje pravic slovenske skupnosti. Posebno važen je bil govor, ki ga je imel pred zaključkom razprave član vodstva KPI, poslanec Giancarlo Pajetta. Jedro tega govora objavljamo tu spodaj. Ob tej priliki obveščamo bravce, da bo v kratkem izšla brošura, v kateri bo ta govor objavljen v celoti.

Iz govora, ki ga je imel med parlamentarno razpravo o posebnem statutu dežele Furlanija-Julijska krajina

Predlagamo skupino štirih dodatnih členov pod naslovom «Jezikovne manjšine», ker želimo postaviti parlament pred vprašanje, ki je po našem mnenju velikega in načelnega pomena.

Med razpravo je bilo rečeno, da 3. člen posebnega statuta za deželo Furlanija - Julijska krajina jamči spoštovanje in izvajanje 6. člena ustave.

Z neke strani smo slišali grajo, češ, da postavljamo vprašanja, ki so bila že rešena ali pa je v teku njih reševanje. Toda mi želimo na tem mestu poudariti, da se kljub priznavanju, da ostaja odprta pot za nadaljnja proučevanja teh vprašanj, tudi potem, ko bo ta zakon odobren, in kljub priznavanju vsebine 6. člena ustave in 3. člena deželnega statuta, v ničemer ne zmanjšuje potreba, da s členi, ki jih predlagamo, slovesno sankcioniramo pravice manjšin.

V državi, kakršna je naša, kjer so etnično - jezikovne manjšine zelo majhne v primerjavi s celotnim prebivavstvom se vprašanje pravic manjšin, ne more rešiti samo z določili o enakosti vseh državljanov. Mi ne bi imeli za zgrešeno smatrati vprašanje zaščite pravic manjšin tudi s profila privilegijev. Ko gre za manjšino, ki je številčno tako majhna v primerjavi s celotnim prebivavstvom, se njene pravice in stvarna državljanska enakost, ne morejo zaščititi brez izrecnega upoštevanja teže in pritiska, ki ga izvaja večina nad ostalim prebivavstvom.

Komunisti odklanjajo asimilacijo Slovencev

Ko pravimo, da so manjšine tako majhne v primerjavi z ostalim prebivavstvom, hočemo podčrtati vprašanje zaščite pravic teh manjšin in ne podcenjevati njihovega pomena ali postavljati vprašanja absorbiranja odnosno asimilacije.

Razpravljamo torej o vprašanju, ki se v nobenem primeru ne more smatrati za pleonastično ali odvečno. To pa zaradi nedavne preteklosti, katere se moramo spominjati ter jo obsojati, zaradi sedanjosti, ki ni zadovoljiva in tudi zaradi bodočnosti, ki zahteva jamstva in ki nas mora skrbeti.

Vprašanja manjšin se ne sme smatrati kot vprašanje, nebolečega izginotja manjšin. Sam koncept asimilacije, koncept o prehodnih pravicah, kolikor se n. pr. tiče šolskega pouka, koncept proti pravicam državljanov slovenskega jezika in proti interesom republike v svoji celoti. Zato mi odklanjamo koncept o asimilaciji kot koncept, ki četudi v zmanjšani obliki zopet postavlja temo šovinistične premoči. Italijanski narod ne more v nobenem primeru upoštevati tega kot aktualno vprašanje demokratične države.

Ne gre za folklorna vprašanja

Med sedanjo razpravo so nekateri skušali omejevati pravice manjšin kot da gre za folklorna vprašanja, za ohranitev nepomembnih tradicij ali za arhaične oblike, medtem ko gre za povsem drugačno zadevo.

Mi poudarjamo, da gre za ljudi, ki pripadajo določeni etnični skupini, določeni narodni manjšini in da ne gre le za vprašanje jezika, četudi je prav to prevladujoče in rekel bi celo bistveno vprašanje. Pri tem gre za to, da pripadniki etnične skupine ohranijo svojo zgodovino in svoje narodnostne tradicije. in mi smo prepričani, da je spoštovanje narodnostnega čuta bistveni element spoštovanja pravic vseh državljanov ter da se pravice tistih, ki pripadajo večini merijo tudi s tem, kako se spoštujejo pravice manjšin.

Mi smo trdno prepričani, da je vprašanje narodnih manjšin v demokratičnem režimu povsem drugačen. Po našem mnenju je spoštovanje narodnostnega čustva manjšine bistveni element spoštovanja pravic vseh državljanov. Dejanske pravice pripadnikov narodnostne večine se merijo tudi z načinom spoštovanja pravic manjšin.

Živimo v novi dobi

Živimo v dobi, ko se moč nacionalnih čustev izkazuje za večjo kot pri prejšnjih generacijah. Živimo v dobi, ko tudi delavsko gibanje, kot avantgardni element borbe za socialni napredek, priznava moč nacionalnih čustev, katere prejšnje generacije niso poznale. Zato moramo razumeti to vprašanje. Zato ne smemo postaviti na stran vprašanja narodnostnih manjšin in ravnati tako, da bodo te manjšine sovražno razpoložene do države. Zato jim ne smemo odrekati pravic, ki jim pripadajo.

Živimo v dobi nastajanja novih narodov. Še pred nekaj leti se je razpravljalo o tem ali so Alžirci narod ali ne. Delavsko gibanje je tedaj menilo, da bi bilo mogoče rešiti to vprašanje na drugačen način kot so ga kasneje določili zgodovinski dogodki. Nacionalni val je podrl vse ovire in spodbil interpretacije tistih, ki niso upoštevali načelnega gibanja.

Tov. Giancarlo Pajetta

Danes smo priča nastajanju več narodnih državnih tvorb v novih in povsem drugačnih oblikah kot v preteklosti. V teh državah soupada patriotizem, ki priznava enotnost države s spoštovanjem narodnostnih manjšin. To se dogaja v federativnih režimih.

Primer Jugoslavije

Vzemimo na primer Jugoslavijo, kjer so se dolga desetletja bili med seboj pripadniki raznih narodov. Danes je tam drugače. Ti narodi so našli pot sodelovanja. Njihova lojalnost do države v svoji celoti se ne predpostavlja patriotizmu Slovencev, Srbov, Hrvatov, Črnogorcev in Bosancev.

Zato je treba to vprašanje gledati na nov način. In pri tem moramo upoštevati narodnostno čustvo in ga spoštovati, kajti upoštevanje in spoštovanje tega čuta omogoča solidarnost z državljani drugih etničnih skupin, ki žive v državi. In končno moramo v celoti spoštovati demokratične pravice vseh državljanov.

Mi moramo z novim zakonom o deželi napraviti temeljito prelomnico s preteklostjo. S tem zakonom moramo ne le zaščititi državljane marveč dokazati, da italijanska republika zavrača politiko preteklosti, to se pravi politiko fašističnega režima, ki je temeljila na najbrutalnejšem šovinizmu, uničevanja kulturnih ustanov in brezobzirnega preganjanja ki je doseglo svoj višek med osvobodilno borbo.

Fašistični šovinizem

Vsa fašistična šovinistična politika se je vodila v znamenju imperialne grotesknosti. Fašistični režim je spremenil celo priimke Slovencev. Zgodilo se je celo, da je moral neki Vodopivec, ki ni hotel postati Bevilacqua, zapustiti rodni kraj ter iti v izgnanstvo.

Še danes slovenski roditelji ne morejo dajati slovenskih imen svojim otrokom.

Raznarodovalna fašistična politika je prišla v svojem imperialističnem pohlepu celo do take grotesknosti, da je smatrala Ljubljano za italijansko provinco. Šovinistična in imperialistična grotesknost pa je privedla do kapitulacije pred Nemci. V resnici se ni moglo drugače zgoditi. Tisti, ki so najprej trdili, da je Gorica italijansko mesto, potem da je tudi Ljubljana italijansko mesto, so kasneje zatrjevali, da je Trst nemško mesto. Zato so Trst med zadnjo vojno izročili Nemcem kot sestavni del velikega nacističnega raicha, kot glavno mesto pokrajine Adriatisches Küstenland.

Taka je torej preteklost, ki je ni mogoče izbrisati iz zgodovine, zlasti še ako pomislimo, da v nekaterih krogih še vedno mislijo, ne bom rekel, da se utegne povrniti preteklost, ampak, da je preteklost spoštovanja vredna ter s tem zavajajo del Italijanov in celo tujcev.

Požig Narodnega doma v Trstu

Po prvi svetovni vojni so imele slovenske kulturne organizacije svoj sedež v Narodnem domu, ki je bil znan pod imenom «Balkan». Narodni dom so fašistične škvadre požgale. Fašistični «Il Piccolo» je v zvezi s tem požigom zapisal, «da so plameni «Balkana» očistili Trst in duše vseh njegovih prebivavcev ter da je Francesco Giunta postavil Trst pred svojo svetlo preteklost in mu pomagal, da se je znašel».

Prav tako so fašisti požgali ali kakor koli pokončali delavske krožke, delavsko zbornico in druge ustanove. In ko so izredni zakoni zadeli komuniste in odvzeli našim poslancem pravico, da bi govorili v tej zbornici, se je zgodilo v deželi še hujše.

Leta 1927 je bil v Trstu sestanek fašističnih federalov obmejnih provinc. Tedaj je Arnaldo Mussolini zapisal v listu «Il Popolo d'Italia», da se mora prebivavstvo petih obmejnih provinc v najkrajšem času popolnoma raznaroditi, ker tako zahteva duče, ter da bo v teh provincah prišlo do velikih sprememb. In do teh sprememb je v resnici tudi prišlo.

Cobolli-Gigli, ki je bil fašistični federal v Trstu, je tedaj napovedal, da bodo ukinjeni še poslednji razredi v slovenskih šolah, da bodo razpuščene vse slovenske prosvetne in športne organizacije, ukinjeni vsi slovenski časopisi ter uničene slovenske knjige.

Analfabetizem karakteristika fašistov

Kot vidite je bil analfabetizem vedno karakteristika perfektnega fašista!

Fašistom ni bilo dovolj odvzeti knjige, hoteli so jih tudi uničiti.

Fašisti so nadalje prisilno vključili slovensko mladino v balilske organizacije, prepovedali slovensko besedo in se polastili tudi slovenskih gospodarskih ustanov.

Kot vidite niso bili fašisti samo analfabeti marveč tudi roparji.

Taka je bila torej fašistična politika v Julijski krajini. In prav zato je potrebno, da mi kot narod in kot država, ki obsojamo početje fašizma, zaščitimo Slovence. Slovencem moramo priznati pravice, ki jim pripadajo.

Dolžnost italijanskega naroda

Dolžnost vsega italijanskega naroda in dolžnost italijanske republike je da dokaže zrelost za sožitje z državljani slovenskega jezika.

Danes velike in tudi male države dajejo dokaze te zrelosti in teh edino veljavnih izkušenj.

Vsi poskusi zaviranja razvoja narodne manjšine se nujno spopadajo z gibanji narodnih manjšin in povzročajo zatiranje na eni strani ter upor na

(Nadaljevanje na 4. strani)

G. C. Pajetta o pravicah Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

drugi strani. Ti poskusi vodijo v osvobodilna gibanja, ki jih ne smemo ignorirati.

Zakaj naj bi se bali priznati pravice Slovencem?

In zakaj naj bi se končno bali priznati pravice Slovencem, da se lahko poslužujejo svojega jezika v javnih uradih?

Tega v resnici ne morem razumeti.

V Sovjetski zvezi ima vsak narod pravico do svojega jezika in do šol v svojem jeziku. Isto velja tudi v naši sosedni državi Švici, kjer niso dovolj trije uradni državni jeziki, ampak je v veljavi še četrti, t. j. ladinski jezik in sicer v tistih predelih, kjer žive Ladinci.

Že stara albertinska italijanska ustava ki je bila sprejeta marca 1848, je dovoljevala poslancem iz dežel, kjer govorijo francoski jezik, da so se posluževali tudi v poslanski zbornici francoskega jezika, in da so dobivali tudi odgovore v francoščini.

Mi ne smemo odrekati svobode in nacionalnega življenja narodnim manjšinam, ki žive v Italiji. Tu nas ne sme zanimati koliko je Slovencev. To bi moralo veljati tudi če bi jih bilo samo en tisoč.

Obsodimo preteklost

Protivljenje našim predlogom pomeni protivljenje obsojanju preteklosti, ki jo mi obsojamo. Toda te preteklosti ne smemo obsojati samo mi, ki sedimo na teh klopeh in tisti, ki sedijo blizu nas marveč jo mora obsojati, vsa italijanska zbornica, ki je antifašistična zbornica italijanske republike.

Mi smo vedno zahtevali spoštovanje pravic slovenske manjšine v Trstu in v Julijski krajini. Isto smo zahtevali tudi za nemško manjšino, ki živi v Italiji, dasi nemške množice ne volijo za komunistično listo. Isto smo zahtevali tudi za Francoze v Dolini Aoste.

Povrh vsega ima danes italijanska vlada dobre odnose z jugoslovansko vlado, zaradi česar se danes ne more govoriti o takoimenovani slovanski nevarnosti. To nevarnost danes vidijo samo še misovci.

Isto kot za Slovence v Italiji velja, seveda tudi za Italijane v Jugoslaviji. Sicer pa to jugoslovanski zakoni tudi priznavajo.

Republiška ustava

Italijanska ustava ne pravi le, da so vsi državljani enakopravni, marveč v svojem šestem členu jasno določa, da morajo biti zaščitene pravice pripadnikov jezikovnih manjšin. Zato zahtevamo, da se to zapiše tudi v zakonu za deželo.

Mi bomo nadaljevali boj za pravice manjšin in če naše zahteve na tem mestu ne bodo sprejete jih bomo postavili ob drugih priložnostih in v deželni skupščini.

Mi se bomo še nadalje borili za pravice Slovencev

Danes se 6. člen republiške ustave ne izvaja v celoti. Zato ni dovolj, da izjavljamo, da smo prelomili s preteklostjo in da se zanimamo za bodočnost, pač pa moramo sprejeti mere za sanacijo sedanjega nepovoljnega položaja. Zato ima naša današnja izjava obvezujočo veljavnost za politično akcijo in je obenem izraz solidarnosti Komunistične partije Italije s slovenskim prebivavstvom, z njegovo borbo za zaščito nacionalnega življenja in popolne enakopravnosti v italijanski republiki.

Dejal sem, da se določila 6. člena republiške ustave ne izvajajo v celoti. Številna dejstva to potrjujejo. N. pr. slovenski roditelji še vedno ne morejo dajati slovenskih imen svojim otrokom. V Italiji se lahko nekdo n. pr. imenuje Benito ne sme se pa imenovati Mirko. Zakon iz leta 1927, s katerim so bili poitalijančeni slovenski priimki je še vedno v veljavi. V krajih kjer prebivajo Slovenci so še vedno prepovedani slovenski topografski napisi. V slovenskih občinah ni dovoljeno, da bi n. pr. neko ulico imenovali po mučeniku Gortanu, ki so ga ustrelili fašisti, dovoljeno pa je imenovati ulice in trge po fašističnih raznarodovavcih. Pripadniki slovenske narodne manjšine ne morejo občevati ustmeno in ne pismeno v javnih uradih v slovenskem jeziku. Vse to potrjuje, da je bil napravljen korak nazaj od albertinskega statuta, kar prav gotovo ni v čast demokratični republiki. Mi se bomo še nadalje zavzemali za priznanje pravic Slovencev, s katerimi smo se skupno borili proti fašističnemu režimu. Slovenski in hrvatski rodoljubi so bili naši tovariši v ječah. Skupno z njimi smo se borili za neodvisnost. Skupno s Slovenci smo zgrabili za orožje v borbi proti fašizmu. Naš tovariš Kolarič, ki je bil usmrčen v tržaški Rižarni skupno z Italijanom Frausinom, je bil Slovenec in boril se je za stvar svobode. Spominjamo se tudi poslanca Srebrniča, ki je padel kot partizan in borec za svobodo, Tudi ta tovariš je bil Slovenec. In danes, ko se spominjamo tega tovariša še enkrat poudarjamo, da obstaja kontinuiteta borbe naše partije za pravice Slovencev skupno z borbo za stvar svobode vseh Italijanov.

Za mir in razorožitev!

Kongres miru v Moskvi. Poleg na dvorano med plenarno sejo. Različne rase, veroizpovedi in nazorska prepričanja, toda ena sama želja: MIR!

Razpust filonacistične mladinske zveze v Zahodni Nemčiji

Bonnsko notranje ministrstvo je po dolgem zavlačevanju končno izdalo odlok, s katerim je prepovedalo delo neonacistični mladinski organizaciji z miroljubnim imenom «Zveza domoljubne mladine». Organizacija je imela, kot so sporočili v Bonnu, okoli 900 članov in nekaj tisoč simpatizerjev po vsej Zahodni Nemčiji. Ko je policija preiskala več stanovanj članov organizacije, je našla prepovedane publikacije, orožje in strelivo.

Naslednica nacistične Hitlerjugend je imela podružnice v skoraj vseh pokrajinah Zahodne Nemčije, največ pa v severnem delu države, v Doljni Saški, koder je revanšistični duh najbolj živ. Njen poglavar je bil 29-letni Uwe Stolle iz Ulma. Organizacija se je krepko uveljavljala na srednjih šolah in univerzah, njenih 900 stalnih članov pa se je redno sestajalo po pivnicah in lokalih: razpravljali so o polpretekli nemški zgodovini ter delali «načrte za prihodnost». Na sestanke so člani prihajali v uniformah: rjave srajce in kaki hlače.

Uniformirana mladina filonačistične organizacije

«Zvezo domoljubne mladine» je bonnsko notranje ministrstvo že marca letos opozorilo, da nošnja uniform ni «primerna». Voditelji organizacije blagohotnega opozorila niso vzeli resno in uniformirani sestanki so se nadaljevali. Šele 17. julija je notranje ministrstvo organizacijo na pritisk javnosti prepovedalo.

V Zahodni Nemčiji je bilo o neonacističnih mladinskih organizacijah precej govora že v minulih letih, vendar se doslej še ni pripetilo, da bi jih vlada prepovedala. «Kar je najbolj presenetljivo,» je napisal neki nemški dnevnik, «je dejstvo, da so bili člani organizacije izključno mladi ljudje.» Vendar ni, da bi se človek čudil, kako prihajajo nacistične teorije do mladine. Potem ko je zahodnonemško javnost razburila afera z bivšimi nacističnimi sodniki, je tisk že objavil nove vesti o aktivnosti bivših (in kot je videti tudi sedanjih) nacistov. Študentovsko združenje v westfalskem mestu Bielefeldu je nedavno tega objavilo protest zoper dva predavatelja, ki sta javno zagovarjala nacizem. Ko so študentom predvajali dokumentarni film o tretjem Rajhu, je eden od obeh predavateljev javno vstal v obrambo nacističnega režima ter se pohvalil, da je sam sodeloval pri nacističnih podvigih. Drugi je študentom dejal, da je «nemška zgodovina, kakršno predavajo dandanes v šolah, ponarejena» in da so «pokoli Židov v plinskih celicah ena od mnogih pravljic o nacistični Nemčiji». Študentje so protestirali in zahtevali od rektorata, da predavatelja odpusti. Njihovi odločni zahtevi so ugodili, da bi se izognili škandalu.

Odgovora na vprašanje, odkod med mladino nacistična ideologija, potemtakem res ni treba dolgo iskati!

Španija

(Nadaljevanje z 2. strani)

nih oblasti, da zapira državljane na osnovi neutemeljenih ovadb ali obtožb, da muči pripornike v policijskih zaporih itd. Ta nastop odvetnikov je našel določen odmev tudi v Madridu. Franco je bil prisiljen sprejeti določene ukrepe, ki pa so navzlic vsemu v popolnem protislovju s Splošno deklaracijo o človeških pravicah.

Franco je ob 25-letnici svojega prihoda na oblast napovedal «zmanjšanje kazni za obsojence na eno petino». Toda odlok z dne 11. oktobra 1961 je bil prikrojen tako, da niso politični jetniki deležni napovedanih olajšav. Od političnih jetnikov, ki so presedeli več kot 20 let ječe jih je bilo pomiloščenih le 10, dočim je bilo 151 jetnikov deležnih zmanjšanja zaporne kazni na 1/5, jetnikov, ki niso bili deležni nobene olajšave pa je bilo 289. Med temi 289 obsojenci jih je bilo 117 obsojenih na dosmrtno ječo. Do sedaj so presedeli v zaporu skupno že 1771 let. «Pomilostitev» je bila taka, da jim je naprtila skupno še nadaljnjih 1850 let ječe. 172 jetnikov je presedelo v zaporu skupno že 1425 let, presedeti pa bodo morali skupno še 1961 let. Vse te številke se nanašajo samo na ječo v Burgosu, kajti iz podatkov, ki jih je objavil glavni direktor španskih jetnišnic dne 2. avgusta 1961 je razvidno da je zaprtih v Španiji skupno 683 političnih jetnikov.

Oktobra 1961 je skupina političnih jetnikov v Burgosu opozorila svetovno javno mnenje na razmere, ki vladajo v zaporih. V pismu, ki so ga skrivaj poslali iz zapora je bilo med drugim rečeno: «Mi ne podcenjujemo dejstva, da je od skupnega števila 465 političnih jetnikov, kolikor nas je v Burgosu, 14 tovarišev osvobojenih. Pridružujemo se radosti njihovih družin, toda vemo, da so oni žalostni, ker vznemirljiv problem še obstaja.»

In imeli so prav, kajti val novih aretacij se je kmalu po tem datumu zopet razbohotil. Zato je povsem naravno, da je solidarnost svetovnega javnega mnenja prav v zadnjem letu dobila še večji razmah.

Japonske žene za mir

V Tokiju je bil redni letni kongres organizacije japonskih mater. Na kongresu so udeleženke predvsem razpravljale o boju proti nevarnosti atomske vojne in za zagotovitev miru.

V sklepih kongresa so se japonske matere izrekle za to, da je treba najnujneje doseči popolno in splošno razorožitev in neutegoma prenehati z atomskim oboroževanjem ter prepovedati atomsko orožje. Posebna resolucija opozarja na to, da je treba nujno ustanoviti brezatomsko cono na področju Tihega oceana in Azije, na območju Japonske in jugovzhodne Azije pa je treba ukiniti ameriška vojaška oporišča.

„Apartheid" v Južni Afriki

Predsednik posebne komisije OZN za jugozahodno Afriko Victorio Carpio in podpredsednik komisije Salvador Martinez de Alva sta predložila poročilo o svojem potovanju v jugozahodno Afriko.

V poročilu pravita, da v jugozahodni Afriki še nadalje izvajajo politiko «apartheida» in da so metode in cilji vlade Južnoafriške unije, ki upravlja to področje, v nasprotju z ustanovno listino OZN, z deklaracijo o človeških pravicah in s cilji mandata, ki ga ji je poverila OZN. Vlada Južnoafriške unije si prav nič ne prizadeva pripraviti prebivavstvo tega področja na samoupravo ali na neodvisnost.

Poročilo opozarja Generalno skupščino OZN na nujno potrebo po ureditvi problema tega področja in predlaga, naj bi določili vladi Južnoafriške unije kratek rok za uresničitev resolucij Generalne skupščine, če pa bi nasprotovala, bi ji odvzeli mandat in upravo nad jugozahodno Afriko.

PISANI SVET

Tisk na Norveškem

Po uradnih statističnih podatkih pride na Norveškem (okoli 3.5 milijona prebivavcev) kjer izhaja skupno 174 listov in revij (82 vsak dan, 51 po trikrat, 39 po dvakrat in dva enkrat tedensko), na 10 gospodinjstev 16 izvodov dnevnega in tedenskega tiska oziroma na vsako samostojno gospodinjstvo 475 izvodov na leto. Največji dnevnik (Aftenposten, Oslo) ima naklado 174 tisoč.

Potrošnja časopisnega papirja

V vrsti afriških dežel znaša poraba časopisnega papirja le nekaj dekagramov, nasprotno pa je ZDA dosegla 36 kg na prebivavca letno Vzporedno z odpravljanjem nepismenosti po svetu narašča tudi poraba papirja; v minulih 15 letih se je povečala trikratno. Spričo tega iščejo nove surovine, da bi prizanesli gozdovom. Zdaj proučujejo možnosti, da bi na primer v afriških deželah izdelovali papir iz raznih tropskih in delno tudi iz močvirskih rastin.

Revija o vesoljskih raziskavah

Raziskovavci in znanstveniki iz raznih dežel bodo skupaj izdajali revijo, ki bo objavljala ugotovitve vesoljskih raziskav. Imenovala se bo «Ikarus, mednarodni list sončnega sistema», sestavki pa bodo natisnjeni v angleščini, ruščini, francoščini in nemščini. Revija bo izhajala vsaka dva meseca.

Ob 40-letnici mučeniške smrti tovariša Karla Starca

4. avgusta bo preteklo 40 let od dneva, ko je bil umorjen Karel Starec s Kontovela.

V našem glasilu smo se že spomnili tega zaslužnega sina naše dežele — in še vedno premalo poznanega — toda pravilno je, da se ob letošnji zaokroženi obletnici njegove smrti še posebej poklonimo njegovemu spominu.

Karel Starec je bil rojen leta 1895. Narava ga je obdarila z bistrim talentom. Slabe ekonomske razmere mu niso dovoljevale, da bi bil študiral. Izučil se je čevljarske obrti. Odprl je čevljarnico v Štokovi hiši na Kontovelu in marljivo delal. Kljub svojemu poklicnemu delu je našel dovolj časa tudi za politično aktivnost. Še mlad se je pridružil delavskemu gibanju in požrtvovalno sodeloval s tovariši. Postal je tudi član KPI. Bil je tudi dopisnik «Dela».

Leta po prvi svetovni vojni so bila zelo burna. Fašizem je brezobzirno divjal po naši zemlji. Zato je bilo polično udejstvovanje v delavskem in naprednem gibanju združeno z velikimi nevarnostmi in žrtvami. Toda Karel Starec je bil pogumen in vztrajen. Ni klonil zaradi nevarnosti in žrtev. In vztrajnost je, žal, plačal z lastnim življenjem. Fašistični zločinci so dolgo prežali nanj. Končno jim je uspelo, da so ga ujeli v past — in zavratno umorili.

Leta 1922 so bile tudi v naši deželi številne stavke. Ozračje je bilo silno napeto. Fašisti so besneli in terorizirali v mestu in vaseh. Kazalo je, da se bliža nekaj hudega. Tudi tovariši na Kontovelu in Proseku so slutili, da se bliža nekaj hudega. In na to so bili tudi pripravljeni. Tudi tovariš Starec je to slutil. Svojemu bratu, ki mu je priporočal, naj se pazi, je dejal, da je bolje umreti kot pa živeti v takih razmerah. Kaj je pri tem mislil bo ostalo za vedno zavito v temo.

3. avgusta zvečer se Karel Starec ni vrnil domov. Njegova žena je bila zaradi tega zelo vznemirjena, vendar si ni mogla predstavljati, kaj se dogaja z njenim možem. Naslednje jutro se je na Proseku in Kontovelu raznesla vest, da je Karel Starec izginil brez sledu. Vaščanov se je polastila temna slutnja, ki pa je trajala le malo časa. Dva čuvaja električnega daljnovoda sta obvestila orožnike, da sta na kontovelski gmajni videla truplo nekega nepoznanega človeka. Začela se je preiskava. Oblasti so ugotovile, da je to truplo

Karla Starca. Zdravnik je «ugotovil», da je moža ubil električni tok...

Temnih slutenj je bilo konec. Tudi sledovi so bili odkriti. Toda Karel Starec je bil mrtev. Na Napoleonski cesti je bil najden njegov okrvavljen poročni prstan. To je bil želo jasen dokaz, da moža ni ubil električni tok, ampak, da ga je nekdo zvabil iz vasi in nato ubil. Toda fašistični teror ni dovoljeval, da bi že tedaj odkrili zločinca ali zločince. Orožniki so prav gotovo vedeli kaj več, toda to so prikrivali. Nihče se ni upal zahtevati, naj pride resnica na dan

Neki domačin, ki je stanoval ob Napoleonski cesti je povedal, da je njegov pes-čuvaj tisto usodno noč močno lajal. Mož je vstal in videl tri neznance, ki so vlekli s seboj uklenjenega Karla Starca, ga neusmiljeno pretepali in brcali.

Truplo pokojnega je bilo silno razmrcvarjeno. Na sencih so bili sledovi hudih udarcev, kosti na nogah so bile zdrobljene, hrbtenica prebita. Na prstih brata, ki je položil zmrcvarjeno truplo v krsto, so ostali sledovi hrbteničnega mozga. Kljub temu pa je zdravniško spričevalo trdilo, da je pokojnega ubil električni tok...

Tržaško časopisje je veliko pisalo o «skrivnostni» smrti Karla Starca. Dogodek je zavijalo po svoje. Neki časopis je pisal celo, da so našli truplo ob električnem daljnovodu blizu Tržiča, da je moža ubil električni tok, da je pokojni verjetno neki čevljar, znani komunist s Proseka, da so pri njem našli dokaze sodelovanja s Sovjetsko zvezo, od koder je dobival denar. (Dokaz sodelovanja s SZ je bil en izvod lista «Delo», v katerem je bil objavljen tudi en članek ki ga je napisal Starec). Naslednji dan pa je isti dnevnik pisal, da gre za očiten zločin zaradi ropa. Po članku, ki ga je priobčil «Il Lavoratore» so bile sodne oblasti prisiljene odrediti preiskavo. Truplo, ki je bilo ob 9. zjutraj pokopano, je bilo popoldne zopet izkopano, toda višje oblasti so potrdile izjave nižjih oblasti. Kljub vsem dokazom zločinskega umora, so potrdile, da je Karel Starec umorjen z električnim tokom.

«Delo» je tedaj tako-le zapisalo:

«Kaj je pomenil za proletariat Karel Starec? Mlad, inteligenten in disciplinirana mož je bil izvrsten agitator proti nasprotnikom proletariata, nastopal je ostro in brezobzirno...»

In kot takemu se tudi mi klanjamo z največjim spoštovanjem ob priliki 40-letnice njegove mučeniške smrti!

MIRKO KAPELJ

III. jugoslovanski folklorni festival

Posavski plesi v izvedbi zagrebškega ansambla «Lado»

Zavod «Primorske prireditve» je tudi letos organiziral festival jugoslovanske folklore. Festivalske prireditve so se začele pretekli ponedeljek, zaključile pa se bodo v soboto 4. avgusta. Od ponedeljka do srede so nastopali amaterski ansambli iz raznih krajev Jugoslavije, v petek in soboto pa so na sporedu poklicni folklorni ansambli. V petek t.j. danes bodo prireditve v treh krajih: v Portorožu bo nastopil ansambel «Kolo» iz Beograda, v Piranu ansambel «Lado» iz Zagreba in v Ankaranu ansambel «Tanec» iz Skoplja. Vsi trije ansambli bodo nastopili na jutrišnji zaključni reviji pod naslovom «Jugoslavija pleše in poje», ki bo na glavnem trgu v Kopru. Revijo bodo posredovali tudi po evroviziji. Za priredtive vlada veliko zanimanje. Zlasti tuji turisti — in teh je v Istri zelo dosti — občudujejo lepoto jugoslovanske folklore.

Šolske vesti

Na Državnem znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z znanstvenim učnim načrtom tudi popolne razrede s klasičnim učnim načrtom se vrši vpisovanje za šolsko leto 1962-1963 vsaki dan od 10. do 12. ure v tajništvu zavoda v ulici Lazzaretto vecchio 9/II. neprekinjeno do 25. septembra. Navodila glede vpisovanja so razvidna na zavodovi deski.

* * *

Ravnateljstvo Državne nižje industrijske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu (Rojan, ulica Montorsino št. 8/III. obvešča, da se vrši vpisovanje v I., II. in III. razred za šolsko leto 1962/1963 do vključno 25. spetembra t.l. vsak delavnik od 10. da 12. ure.

Pri vpisu v I. razred so potrebne naslednje listine: 1) šolsko spričevalo V. razreda osnovne šole; 2) rojstni list izdan od občinskega urada; 3) potrdilo o precepljenju koz.

Obenem opozarja učence in učenke, ki so bili pripuščeni k popravnim izpitom v jesenskem roku, da se prično nižji tečajni in razredni popravni izpiti v ponedeljek 3. septembra t.l. ob 8.30.

O nagradah vinogradnikom

Pred 2 tednoma smo poročali o razdeljevanju nagrad vinogradnikom devinsko-nabrežinske in dolinske občine. V zvezi s tem poročilom nas je neki bravec prosil, naj objavimo tudi seznam ustanov in tvrdk, ki so prirediteljem razstave v Sesljanu dale na razpolago sredstva za nagrade. Tej želji radevolje ustrežemo.

Nagrade so prispevale ustanove in podjetja:

Tržaško pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo eno zlato medaljo, tržaška pokrajinska uprava eno zlato in tri srebrne medalje, «Cassa di Risparmio» iz Trsta 25.000 lir, urarna in zlatarna Sedmak iz Sesljana zapestno uro znamke Fonmtri, d.d. «Marmifera Gorlato» iz Trsta 10.000 lir, Franceschini Federico iz Nabrežine en električni brivni aparat, tvrdka «Stock» iz Trsta en zaboj likerjev. Kmetijska zadruga in Trsta eno škropivnico, «Consorzio Agrario» iz Trsta eno škropivnico, trgovina železnine Josip Terčon iz Nabrežine eno žveplavnico, tvrdka Span Rado iz Nabrežine eno moško srajco, zastopstvo «Pepsi Cola» iz Trsta 15.000 lir in dva zaboja brezalkoholne pijače iste znamke, Primorski dnevnik pa enoletno naročnino na list.

Kultura

V BANJALUKI so na predvečer praznika vstaje ljudske republike Bosne in Hercegovine prvič predvajali film s tematiko narodno osvobodilne borbe «Kozara». Film je zrežiral Veljko Bulajič.

◆

«PROCES V JERUZALEMU,» to je knjiga, ki jo je napisal pred nedavnim umrli slovenski publicist Herbert Grün, po zapiskih, ki jih je napravil med prisostvovanjem procesu proti nacističnemu zločincu Eichmannu, je sedaj izšla tudi v hrvaškem prevodu. Novo delo je izdala zagrebška založba «Naprijed».

◆

«PROSVETA» v Beogradu bo v kratkem izdala nov priročni slovensko-srbskohrvatski slovar. Po tem slovarju zelo povpraševajo. Nova izdaja bo imela 1200 strani.

◆

«VIBA-FILM» snema v Vipavski dolini. Tematika novega filma se nanaša na življenje vipavskega ljudstva za časa fašizma. Scenarij za novo filmsko delo je napisal književnik Ciril Kosmač. Delo režira Fr. Stiglič, v glavnih vlogah pa nastopajo slovenski filmski igravci Bert Sotlar, Duša Počkajeva, Arnold Tovornik in Ana Šugman.

◆

CANKARJEVA ZALOŽBA v Ljubljani je izdala zanimivo knjigo «Od Zanzibara do Mesečevih gora», ki jo je napisal hrvaški pisatelj Zdenko Štambuk. Ta je v letih 1953-1955 prepotoval velik del vzhodne Afrike. Bil je v Keniji, Tanganjiki, Ugandi, Sudanu, Zanzibaru in Wongu. Sad tega potovanja in izkušenj v svojstvu veleposlanika v Adis Abebi je knjiga, ki je izšla pred kratkim. Delo je prevedel Bogomir Stopar.

Ista založba je pred kratkim izdala tudi knjigo «ZEMLJA IN VESOLJE». Delo so napisali kar trije avtorji: Borko, Kilar in Petrovšek. V knjigi je zbranega veliko zanimivega gradiva o našem planetu in najnovejših izsledkih v mednarodnem geofizikalnem letu 1957-58. V njej je uspešno prikazana obširna in zapletena problematika doslej navečje mednarodne znanstvene akcije t. j. mednarodnega geofizikalnega leta. To je doslej edina slovenska tovrstna publikacija.

◆

V SENJU (mestu v Hrvatskem primorju) so pretekli teden proslavili 105-letnico tamkajšnjega gledališča. Za to priliko je bila svečana akademija. Preredili so tudi razstavo gledaliških dokumentov.

◆

Bolgarski narodni plesi

Tržaške sindikalne vesti

Nov sporazum za nameščence javnih lokalov

Stroka nameščencev javnih lokalov je zaključila prvi del gibanja za dosego boljših pogojev, toliko v normativnem pogledu kot tudi v povišku plač. Navedemo v glavnem dosežene rezultate:

1.) Nova ureditev kategorij javnih lokalov od katere je odvisna višina prejemkov nameščencev. Večina teh podjetij vpisanih iz razumljivih vzrokov v četrto kategorijo in pride delavec ob svoj pravilni zaslužek s tretje ali druge kategorije v kateri bi se dotični lokal prav za prav moral nahajati. Radi tega bo posebna paritetna komisija, kateri bo načeloval zastopnik Urada za delo, preučila sedanje stanje, ki kot rečeno ne odgovarja bistvenemu položaju obratov. 2.) Nadalje so dosegli povišanje prejemkov in sicer v sledeči meri: 7% za obrate 1. in 2. kategorije (L. 2.800 mesečno več); 15.36% za obrate 3. kategorije (L. 5.200 mesečno več) in 8.16% za obrate 4. kategorije (L. 3.360 mesečno več).

Važno normativno izboljšanje je uvedba starostne lestvice, ki se nanaša na 7 časovnih stopenj v višini 3% za vsaka tri leta delovne dobe in sicer začenši od 1. januarja 1962 naprej. Kar se tiče nameščencev, ki bodo deležni premestitve iz ene kategorije v drugo na podlagi sodbe posebne komisije, bodo prejeli za dobo od 1. avgusta do 31. oktobra nakazilo «una tantum» v razliki plač dotičnih kategorij. Uspeh sporazuma je očividen, če pomislimo tudi na dejstvo da je ta stroka, po več letih mrtvila na sindikalnem polju, zopet našla svojo enotnost in borbeni duh.

Pogajanja z uslužbenci Splošnih skladišč

Nameščenci «Splošnih skladišč» nadaljuje svojo akcijo za dosego postavljenih zahtev. Po 48-urni splošni stavki, ki je začela v soboto in končala v ponedeljek ob 8. zjutraj, je urad za delo povzel posredovanje med spornima strankama in so zastopniki delavcev in podjetja že od ponedeljka popoldne zbrani okrog mize pogajanj v deželnem sedežu urada za delo. Po zadnjih vesteh se zdi, da bo prišlo kmalu do zaželjenega sporazuma, tako da se bo obratovanje v pristanišču zopet normaliziralo.

Tiskarji so še vedno v agitacijskem stanju in se ne ve kdaj bodo časopisne založbe prišle naproti upravičenim zahtevam kategorije.

Borbe kovinarjev

Z pričetkom ob 8. uri zjutraj dne 30.VII. 1962 so kovinarji zasebnih podjetij pričeli s splošno vsedržavno stavko in sicer v opomin delodajavcem, da borba ni končana, četudi nastopi v teh velikih obratih poletna počitniška doba. Enotnost kovinarjev je tudi tokrat dosegla v velikih obratih FIATa popoln uspeh, kljub vsem poizkusom finančnih in reakcionarnih krogov, da bi potom provokacije, ustrahovanja itd. ustvarili preplah med delavstvom teh podjetij. Vsi pripadniki stroke vedo da gre tokrat za dosego visokega sindikalnega cilja, namreč da morajo imeti sindikalne organizacije podjetij svojo besedo pri urejevanju normativnih točk akordnega dela, ki je bilo do sedaj privilegij industrijcev.

Delavci iste stroke, ki so zaposleni v podržavljenih podjetjih, so v «Intersindom» dosegli tak sporazum, kar je prvič v zgodovini, da zastopniki sindikalnih organizacij podjetij soodločajo pri določanju norm za akordno delo. **F. G.**

Obvestilo

Zaradi poletnih počitnic naš list ne bo izšel dva tedna. Prihodnja številka bo izšla 24. avgusta.

Iz Benečije

Pomanjkanje pitne vode

Voda je za ljudi in za živino življenjskega pomena. Toda, kljub temu, da je v naši deželi mnogo dobrih studencev, ki zalagajo z vodo številne furlanske občine, je mnogo naših vasi brez pitne vode, ko se pojavi količkaj suše. In pretekli teden je začelo zmanjkovati vode v številnih vaseh v okolici Sv. Lenarta. Zato so jo morali voziti iz nižine. V tem oziru so bile posebno prizadete vasi Sv. Lenart, Jagnjet in Utana, kamor so jo morali voziti v sodih iz ravnine, prav tako v Hlasto. Voda je zmanjkovala tudi v Škrutoven in Gorenji Mersi.

Prebivavci omenjenih vasi upravičeno zahtevajo, da se jim zgradijo novi vodovodi.

Upamo, da se bo občinska uprava v Sv. Lenartu zganila in napravila vse potrebno, da bodo prišli naši ljudje do pitne vode.

Toča

Prejšnji teden je uničila toča 50% kmetijskih pridelkov po nekaterih naših vaseh. Največjo škodo so utrpele vasi Duš, Jelina, Mašera in Strmica v Sovodnjem. Nekoliko manj prizadete so bile vasi Škrutovo, Podutana in Jagnjet v Sv. Lenartu.

Oblasti še niso obiskale prizadetih krajev. Pričakujemo, da bodo to čimprej storile in ugotovile škodo ter priskočile našim kmetom na pomoč. **I. P.**

Intervencije poslanca Vidalija

Kot smo svojčas poročali, je poslanec Vidali vprašal ministra za vzgojo, zakaj so pri letošnji maturi na slovenskem liceju v Trstu potisnili izpit iz slovenščine na zadnje mesto. Na to vlogo je naš poslanec pred nekaj dnevi prejel odgovor, ki pravi, da je do tega prišlo zaradi splošnega programa, ki velja za vse šole v Italiji, pripominja pa, da bodo poslančevo opozorilo upoštevali prihodnje leto.

Med parlamentarno razpravo o proračunih ministrstva za promet je poslanec Vidali obrazložil resolucijo, ki jo je predložila skupina komunističnih poslancev in ki zahteva čimprejšnje dokončanje obnovitve dvotirne železniške proge Trst-Benetke, obnovitev pontebanske proge, izpopolnitev avtocestnega omrežja v deželi in sprejem odločitve, po kateri bodo prevozni stroški na železniškem omrežju v tržaškem pristanišču prešli v breme državnih železnic.

Potovanja v SZ

Vsi, ki želijo potovati v Sovjetsko zvezo, na Češkoslovasko, Poljsko, Madžarsko in v Romunijo, naj se obrnejo na sedež Združenja Italija-Sovjetska zveza in Center za kulturne stike z inozemstvom, Trst, ul. S. Nicolò 11/II, tel. 29-403, vsak dan od 17. do 19.

Razpust NSZ

(Nadaljevanje s 1. strani)

proletarskih strank, t. j. v KPI ali PSI in naj bodo v teh strankah in v organizacijah delavskega razreda v bodočnost prav tako kot v preteklosti zagovorniki nujnega sodelovanja in enotne akcije vseh političnih in sindikalnih organizacij delavcev, ter zagovorniki enotne akcije med vsemi strujami demokratičnega in naprednega gibanja v Trstu in na tržaškem področju sploh.

Gorica

(S 1. strani)

ra dokončno odpraviti duh netolerančnosti in zatiranja manjšin, ki je tipičen izraz fašizma in več ali manj preživelega kriptofašizma.

Sedaj čakamo na odgovor pristojnega ministra. V pričakovanju na odgovor še enkrat poudarjamo, da se morajo za ta problem, kakor tudi za druge probleme, ki se tičejo slovenske narodne manjšine, zavzeti vse demokratične sile v deželi — in torej tudi krščanska demokracija —, ki jemljejo za resno stvar preokret na levo, preokret, ki je obenem pogoj za rešitev načelnega problema narodnostnih pravic.

Žal, moramo priznati, da smo skeptični v tem pogledu ko pomislimo, n. pr., da resolucija, ki so jo že pred več meseci predložili komunistični in socialistični svetovavci v goriškem občinskem svetu v zvezi s tem vprašanjem, ni bila še niti postavljena na dnevni red. Vse to nam ustvarja slutnjo, da kljub bojazljivim znakom spreminjanja političnega kurza, goriška krščanska demokracija namerava nadaljevati svojo dvoumno protislovensko politiko, očividno tudi iz strahu, pred izgubo glasov desničarjev.

Dopis iz Podlonjerja

Kljub vsem pritožbam, ki smo jih že napravili zaradi naše podlonjerske ceste, ki pelje od mostu do takoimenovanih Mešnjakov, je ostalo vse pri starem in nesreče se stalno ponavljajo. Vedno smo zaskrbljeni in že vsi preplašeni, kadar čujemo, da si prihajata nasproti dve vozili, saj ne gre vedno brez nesreč. Že cestna policija sama bi morala razumeti da ne gre več tako dalje. V ponedeljek napr. sta trčila v avtobus, ki pelje v Lonjer, dva mladinca ter se hudo ponesrečila. K sreči ni bilo smrtnih žrtev.

Pred časom so nam dejali, naj gremo podpisat, da smo pripravljeni odstopiti košček zemlje za razširitev ceste a še vedno čakamo, da bi nas poklicali.

Podlonjerci se bomo še dalje pritoževali pri civilnih oblasteh, dokler ne bo naši prošnji ugodeno. **A. K**

Spominska proslava tržaškega heroja v Istri

Ko smo se vozili iz Pazina še bolj v notranjost Istre so se nam odpirali vedno znova prekrasni razgledi na lepe, rodovitne dolinice in griče. Skoro povsod pa so vasice visoko na skalah, kakor orlova gnezda. Ena izmed teh vasic je tudi Pičan. Pravijo, da tu nikoli ne dežuje. Ko vidiš jasne, ponosne in prisrčne obraze vaščanov, bi jim to skorajda verjel. Da so zavedni in

junaški pa priča spomenik sredi vasi na katerem beremo 35 imen padlih borcev iz časa nar. osvobodilne borbe in prav toliko imen ustreljenih talcev. Poleg tega pa je še spomenik našemu tržaškemu rojaku, partizanu komandantu bataljona Mariju Maganji, ki je bil zahrbtno ubit na tem mestu od fašistične drhali dne 2. junija leta 1944.

Sovražnik je v znak udaje že dvignil belo zastavo. Marijo je v svoji poštenosti zaupal ter šel, da poda roko predajalcem. Ko pa se je vračal, so ga zahrbno ustrelili. Ko so njegovi partizani in vaščani to videli so do tal uničili utrjeno sovražnikovo kasarno s sovražnikom vred.

Na spomeniku je poleg Marijove slike sledeči napis: Neka je vječna hvala i slava drugu Mariu Maganji istaknutom borcu i komandantu II. udarnog bataljona I. Istarske brigade «Vladimira Gortana» koji je, boreči se protiv fašizma, junački poginuo na ovom mjestu 2.VI.1944. u borbi za oslobodjenje Pična. U Pičnu, 27.VII.1959 god.

Vsako leto, prvo nedeljo po tem datumu, slavi vsa okolica spomin na ta dogodek. Sekcija Pična povabi k tej slovesnosti Marijovo ženo Gizelo, hčerki Dino in Loredano ter ostale sorodnike. Kakor da se je vse to zgodilo šele včeraj, vedno znova zaživijo spomini vseh, med katerimi so tudi soborci našega Marija. Za trenotek se zaiskrijo tudi solze v očeh, a vse to premaga zavest, da le žrtve niso bile zaman. Danes je Pičan svobodna vasica, svobodnih ljudi v svobodni domovini.

Mnogo je takih vasic s podobnimi spomeniki po vsej Jugoslaviji in po Primorski, ki nas spominjajo težkih časov in junakih borcev ter neštetih žrtev za svobodo.

Ko smo se zvečer vračali zopet domov proti Trstu po tem lepem delu naše domovine, so se misli nas vseh srečale: da bi vsaj ne bilo nikoli več vojn, ne takih žalostnih obiskov, da bi res končno zavladal mir med narodi sveta. **Z. K.**

Moderniziranje openskega tramvaja

Končno je stopil v promet nov, moderniziran voz na openski liniji. Otvoritveni vožnji je prisostvoval tudi tržaški župan.

Openski tramvaj je za Trst nekaj posebnega in skoro ga ni turista, ki bi se ne povzpel z njim vsaj do Obeliska, kjer se mu nudi prekrasen razgled na mesto in ves zaliv z istrsko obalo in Furlanijo do Gradeža. Žal je vožnja zelo počasna. Openci, delavci, uradniki in dijaki, ki se dnevno vozijo v mesto, so že večkrat zahtevali, naj bi se progo moderniziralo. Zdaj je napravljen prvi korak in upamo, da se bo nova uprava zavzela, da bodo temu prvemu koraku sledili še drugi.

V Farnei pri Miljah so na spominski proslavi odporniškega gibanja počastili tudi spomin dveh domačinov, ki sta padla za svobodo.

STEFANI GIOVANNI, rojen leta 1920 je bil borec partizanske brigade «Trieste, je padel jeseni 1943.

PECCHIARI GIORDANO je bil član KP od leta 1943 in je sodeloval z osvobodilnim gibanjem. Padel je 1. maja 1945.

Prebivalci Farnei se spoštljivo klanjajo njunemu spominu!

DELO
glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Izhaja vsak petek
Urejuje uredniški odbor
Politični direktor: Marija Bernetič - Odgovorni urednik: Anton Mirko Kapelj - Uredništvo in uprava: Trst, ul. Capitolina 3, telef. 44-046/44-047.
Tiska: Tipografia Riva - Trst ul. Torrebianca 12.
Celoletna naročnina 1300 lir, polletna 700 lir. Poštni tekoči čekovni račun št. 11/7000.
Cena oglasov po dogovoru